

KRONIKK

Derfor må Baneheiadrapene få ny runde i retten

Om kort tid bestemmer påtalemyndigheten om Viggo Kristiansen (42) skal frifinnes eller tiltales på nytt for dobbeltdrapet i Baneheia våren 2000. Bevisene tilsier at det må reises ny sak.

Det vil være et grovt feilgrep å avskrive sakens hovedbevis; domfelte Jan Helge Andersens forklaring som spikrer Kristiansen til drapene. Selv om Andersen sannsynligvis har snakket ned sin egen rolle i handlingene, betyr ikke det at hele forklaringen er uriktig. Det er også en avsporing å si at de nye DNA-analysene frikjenner Kristiansen. Fravær av hans DNA på åstedet betyr ikke at han ikke var til stede.

Nå skal statsadvokatene Andreas Schei og Johan Øverberg gi sin innstilling til Riksadvokaten om bevisene er gode nok for å tiltale Kristiansen på nytt. Arbeidet har pågått siden et knapt flertall i Gjenopptakelseskommisjonen i januar 2020 kom til at det var grunn til å reise tvil om dommen var riktig, og at den derfor måtte oppheves.

Det er over 20 år siden den grufulle drapssaken ble rullet opp i retten; først i Kristiansand tingrett og deretter i Agder lagmannsrett. I begge rettsinstansene ble dommerne overbevist om at Viggo Kristiansen var hovedmann og initiativtaker til drapene på Stine Sofie Sørstrømen (8) og Lena Sløgedal Paulsen (10). Bestekameraten Jan Helge Andersen var medskyldig. Som journalist fulgte jeg begge rettsforhandlingene tett sammen med et stort antall kolleger. Det var langt mellom dem som gav uttrykk for at Viggo ble uskyldig dømt.

Siden den gang er det ikke lagt fram dokumentasjon som endrer bevisbildet i særlig grad. Den viktigste begrunnelsen for å oppheve dommen mot Kristiansen var økt usikkerhet om man ut fra DNA-funnene fra åstedet og ofrene kan fastslå at det var to gjerningsmenn. I dommen fra 2002 ble det lagt til grunn at DNA-funn stammet fra Jan Helge Andersen og en annen mannsperson som kunne være Kristiansen. Kommisjonen flertall mente at nye analyser hadde svekket et viktig støttebevis til Andersens forklaring, stikk i strid med uttalelser fra Den rettsmedisinske kommisjon.

Bevisene som førte til at også Kristiansen ble dømt, omfattet uansett mye mer enn et DNA-bevis. Det var tilpassede forklaringer da de hadde status som mistenkte, vitner som hadde sett begge guttene i Baneheia kort tid før drapene skjedde, og ikke minst historikken på Kristiansen. Han hadde allerede

Dommen hvilte i stor grad på Andersens detaljerte forklaring på hvordan han og Kristiansen kvelden 19. mai 2000 var på tur sammen i Baneheia og oppdaget jentene ved et badevann. Hvordan de tok kontakt med dem og lokket dem med til et avsidesliggende sted i nærheten og utførte udåden, skriver artikkelforfatteren. FOTO: LISE ÅSERUD / NTB

Den ensidige framstillingen har bidratt til at stadig flere har blitt overbevist om at Kristiansen er uskyldig dømt.

de begått grove seksuelle overgrep mot barn og han hadde truet flere i sin familie med kniv.

Dommen hvilte i stor grad på Andersens detaljerte forklaring på hvordan han og Kristiansen kvelden 19. mai 2000 var på tur sammen i Baneheia og oppdaget jentene ved et badevann. Hvordan de tok kontakt med dem og lokket dem med til et avsidesliggende sted i nærheten og utførte udåden.

Jan Helge beskrev hvordan de to ble enige om en dekkforklaring, dersom de skulle bli kalt inn til politia. Det var vanskelig da som nå, å få øye på noen grunn til at Andersen skulle trekke inn bestekameraten sin i saken, dersom han var uskyldig. Minst like vanskelig var det å se for seg at Jan Helge utførte voldtekt og drap på to jenter helt alene.

Kristiansen derimot, framstod som en åpenbar gjerningsmann. På samvittigheten hadde han flere grove seksuelle overgrep mot ei sju år gammel jente i nabolaget. Kristiansen ble dessuten dømt i tingretten for å ha forgrepet seg seksuelt på en 5-6 år gammel gutt. Sistnevnte forhold ble han frikjent for i lagmannsretten, fordi det var tvil om han var under 15 år da det skjedde. Han måtte likevel betale oppreisning til gutten, fordi retten fant det sannsynlig at overgrepet hadde skjedd.

Da dommen mot de to tiltalte var endelig i januar 2002, trakk pårørende og lokalsamfunnet for øvrig et lettelses sukk. Rettferdigheten hadde seiret og de skyldige var blitt straffet.

Men Kristiansen, som hele tiden har nektet for å ha vært med på drapene, fortsatte kampen fra fengselet. Siden 2008 har advokatene hans bombardert Gjenopptakelseskommisjonen med begjæringer om gjenopptakelse av saken. Bevisbildet er blitt vrent til det ugjenkjennelige, forhold som taler for skyld er blitt nedtonet eller utelatt, og beviser som kunne skape tvil om skyld, er blitt blåst opp.

Den ensidige framstillingen har bidratt til at stadig flere har blitt overbevist om at Kristiansen er uskyldig dømt. Bokutgivelser og true crime podere har utnyttet spenningsmomentet som ligger i å lansere en justismord-teori. Da Kristiansen ble løslatt fra fengsel i fjor, kunne man få inntrykk av at det var en helt og ikke en domfelt drapsmann og seksualforbryter som vendte tilbake. Fædrelandsvennens farnøse beslutning om å la Kristiansen slippe til i avisspaltene uten å bli møtt med kritiske spørsmål, topet det hele. Det var ikke mediehushets stolteste øyeblikk.

For ikke lenge siden hentet jeg fram mine egne notater fra retts-

forhandlingene. Det slo meg hvor mange detaljer i tiltaltes og vitners forklaringer jeg hadde glemt: Alle omstendighetene som pekte mot de to tiltalte. For eksempel den første reaksjonen fra Andersen da han ble pågrepet. «Er Viggo også tatt?» spurte han politimannen. Kristiansen første reaksjon var om også Andersen var blitt tatt.

Vi kan ikke tillate at den lange tiden som har gått siden ugjerringen, og den ensidige framstillingen av saken i de senere år, får skape mer tvil enn det er dekning for. Samtidig skal Kristiansen ha det samme rettsvernet som vi alle har; nemlig at en rimelig og forstandig tvil om skyld, skal føre til at han frifinnes. Derfor er det viktig at saken mot Kristiansen blir behandlet på nytt i full bredde i Borgarting lagmannsrett. Å henlegge saken vil være et hardt slag både mot de pårørende og befolkningens rettsfølelse.

ERIK VIGSNES, kommunikasjonsrådgiver